

Η δύναμη του Κανόνα ως εξουσία και ως αντίσταση στο έργο του Μισέλ Φουκώ

Στάθης Βέλτσος

Η παρούσα διάλεξη εστιάζει στους βασικούς άξονες που διέπουν τη σκέψη του Μισέλ Φουκώ γύρω από την έννοια του κανόνα και του υποκειμένου που υπόκειται σε αυτόν και συγχρόνως τον παράγει.

Αρχικά, θα διερευνηθεί η φιλοσοφική παράδοση μέσα στην οποία εντάσσεται η σκέψη του Φουκώ, με μια σύντομη αναφορά στην αποκαλούμενη «νύχτα της γαλλικής φιλοσοφίας» του 19ου και των αρχών του 20ού αιώνα –περίοδο κυριαρχίας του θετικισμού και του σπιριτουαλισμού– καθώς και στην καθυστερημένη πρόσληψη της γερμανικής φιλοσοφίας (Καντ, Χέγκελ, Νίτσε, Χούσερλ κ.ά.) στη Γαλλία. Αντίστοιχα, θα αναφερθούμε στην επιστημολογική κληρονομιά των Γκ. Μπασελάρ και Ζ. Κανγκιλέμ, δίνοντας έμφαση στις επιστημολογικές και εννοιολογικές συνεισφορές τους, που συνέβαλαν καθοριστικά στη διαμόρφωση του φιλοσοφικού στοχασμού του Φουκώ.

Στο κυρίως μέρος της διάλεξης, θα εξεταστούν οι έννοιες του κανόνα, της κανονικότητας και της ασθένειας, καθώς και ο τρόπος με τον οποίο η ιατρική επιστήμη κατασκευάζει το υποκείμενο μέσα από διαγνωστικές και θεσμικές πρακτικές. Μέσα από μια συγκριτική ανάγνωση κειμένων του Μ. Φουκώ (*Η Γέννηση της Κλινικής*), του Ζ. Κανγκιλέμ (*Το Κανονικό και το Παθολογικό*) καθώς και του μελετητή τους Π. Μασερέ (*Από τον Κανγκιλέμ στον Φουκώ*), θα αναδειχθεί ο τρόπος με τον οποίο η κανονικότητα συγκροτείται ως βιοπολιτική λειτουργία. Στη συνέχεια, θα διερευνηθούν οι σχέσεις Δομή-Υποκείμενο και Εξουσία-Αντίσταση, που αναδεικνύουν τη σημασία του κανόνα όχι μόνο ως περιγραφική κατηγορία, αλλά και ως εργαλείο για την κατανόηση των μορφών κυριαρχίας, των δυνατοτήτων αντίστασης και, τελικά, της διαμόρφωσης του εαυτού ως ηθικού και πολιτικού υποκειμένου. Κάτι τέτοιο θα πραγματοποιηθεί μέσα από την ανάλυση επιλεγμένων αποσπασμάτων από κείμενα του Μ. Φουκώ όπως *Οι Λέξεις και τα Πράγματα*, *Ο στοχασμός του έξω*, *Τι είναι Διαφωτισμός*; *Η επιμέλεια του εαυτού*.

Βιογραφικό

Ο Ευστάθιος (Στάθης) Βέλτσος (διδάκτωρ Ιστορίας και Φιλοσοφίας των Επιστημών, ΕΚΠΑ/ΕΜΠ) είναι εκπαιδευτής ενηλίκων στο E-learning του Πανεπιστημίου Αθηνών και διδάσκει προγράμματα σχετικά με το Ευ Ζην, τα Βιοηθικά Ζητήματα και την Οργάνωση και Προώθηση Πολιτιστικών Δράσεων. Έχει, επίσης, διδάξει στο Τμήμα Ψυχολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου και στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, ενώ έχει διατελέσει και συνεργαζόμενο εκπαιδευτικό προσωπικό (ΣΕΠ) στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα της Σχολής Θετικών Επιστημών και Τεχνολογίας του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου.

Βασικό ερευνητικό αντικείμενό του αποτελεί η εννοιολογική, ιστορική και σημειολογική ανάλυση των εννοιών της υγείας και της ασθένειας, του κανόνα και της κανονικότητας, της σεξουαλικότητας και του σώματος. Έχει δημοσιεύσει μελέτες, μεταφράσεις και άρθρα για Γάλλους φιλοσόφους, επιστημολόγους και ιστορικούς, ενώ έχει λάβει μέρος με ανακοινώσεις σε συνέδρια και ημερίδες.